

BOLAGSSTYRNING I HELSINGBORGS STAD

1. Bakgrund

En stor del av stadens verksamhet drivs i aktiebolagsform. En grundförutsättning för stadens bolagsverksamhet är att den – liksom stadens övriga verksamhet – leder mot Helsingborg 2035 och stadens mål. Det är därför naturligt att bolagsverksamheten samordnas med stadens övriga verksamhet så långt det är möjligt och lämpligt.

Kommunallagen ställer krav på kommunalt inflytande och kontroll över all kommunal verksamhet, även den som ägs och bedrivs i bolagsform. De kommunalt ägda bolagen representerar stora tillgångar som kommunfullmäktige har ett politiskt och ekonomiskt ansvar för. Ansvaret kräver en löpande uppsikt över bolagens utveckling, resultat och ställning.

Det är viktigt att skapa goda förutsättningar för de verksamheter som staden äger och förvaltar oavsett om de bedrivs i bolags- eller förvaltningsform. Därför bör staden kommunicera en klar och tydlig bild om syftet med ägarskapet, samt vilken utveckling som är önskvärd i bolagen. Genom att, i dialog med bolagens ledning, använda och utveckla de formella styrinstrumenten lägger vi grunden för en kultur som gör det möjligt att styra och följa upp att verksamheten i bolagen utvecklas i önskad riktning.

2. Syfte

Syftet med detta dokument är att det tillsammans med övriga styrdokument ska vara ett verktyg för stadens värdeskapande ägarstyrning av stadens bolag. Dokumentet anger också rollfördelningen mellan de olika organen kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, Helsingborgs Stads Förvaltning AB:s styrelse, bolagsstämmorna och bolagsstyrelserna.

Dokumentet är bindande och ska i likhet med styrdokumenterna bolagsordning och ägardirektiv antas på bolagens bolagsstämma.

3. Legala förutsättningar

I 3 kap. 16 § kommunallagen anges förutsättningarna för att överlämna kommunala angelägenheter till ett aktiebolag. Bestämmelsen innebär att den verksamhet som överlämnas till bolaget ska falla inom den kommunala kompetensen. Det är således inte möjligt för en kommun att genom bolagsbildning vidga den kommunala kompetensen.

I 3 kap 17 § kommunallagen uppställs ett antal krav på kommunal bolagsverksamhet.

För delägda bolag gäller enligt 3 kap 18 § kommunallagen att kraven ska tillämpas i en omfattning som är rimlig med hänsyn till ägarförhållandena, aktieägaravtal och andra avtal, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

Kommunstyrelsen har enligt 6 kap 1 a-b §§ kommunallagen uppsiktsplikt över de kommunala bolagen. Se vidare under punkten 5.2 nedan.

4. Värdeskapande ägarstyrning

Värdeskapande ägarstyrning innebär att staden ska utveckla och samordna stadens bolagsverksamhet så att den skapar största möjliga samhällsnytta. Genom öppenhet och tillit för respektive organs roll kan ett mervärde skapas för staden, dess bolag och invånare.

Som ett led i den värdeskapande ägarstyrningen är stadens helägda bolag organiserade i en aktiebolagsrättslig koncern, med Helsingborgs Stads Förvaltning AB, nedan förkortat HSFAB, som dess moderbolag.

Styrningen ska ske genom en samordnad planerings- och uppföljningsprocess som leder bolagsverksamheten mot Helsingborg 2035 och stadens mål.

5. Ägarroll

5.1 Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige har den övergripande och lagstadgade ägarrollen för samtliga bolag där staden har ett ägarintresse. Det är kommunfullmäktige som beslutar om en kommunal verksamhet ska bedrivas i bolagsform och fastställer vilket ändamål och vilka befogenheter som ska gälla för bolagets verksamhet. Formellt utövar kommunfullmäktige sin ägarroll gentemot bolagen genom att:

- fastställa bolagsordningar
- fastställa direktiv
- utse styrelseledamöter
- utse lekmannarevisorer
- ta ställning i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan beslut fattas i bolaget
- ha rätt att ställa interpellation eller fråga till ordförande i kommunalt bolag

5.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens uppdrag är att leda och samordna planering och uppföljning av hela kommunkoncernen genom en gemensam planerings- och uppföljningsprocess för bolag och nämnder.

Kommunstyrelsen utser ombud för stadens aktier i delägda bolag direkt under Helsingborgs stad och i HSFAB vid bolagsstämmor och lämnar instruktion till hur ombuden ska rösta på stämman.

Kommunstyrelsen har uppsiktsplikt över de kommunala bolagen och ska göra en årlig bedömning av bolagens verksamhet utifrån det ändamål och de befogenheter som anges i bolagsordningen. Om kommunstyrelsen bedömer att ett bolag under året har avvikit

från sitt ändamål och sina befogenheter ska kommunstyrelsen lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder.

5.3 Helsingborgs Stads Förvaltning AB

HSFAB utövar på uppdrag av kommunfullmäktige ägarrollen över bolagen som ingår i HSFAB-koncernen genom att styra, leda och samordna stadens verksamheter i bolagsform mot Helsingborg 2035 och stadens mål.

HSFAB utser ombud för bolagets aktier i dotterbolagen vid bolagsstämmor och lämnar instruktion till hur ombuden ska rösta på stämman.

Styrelsen i HSFAB ansvarar för HSFAB-koncernens gemensamma planerings- och uppföljningsprocess i bolagssektorn.

Styrelsen i HSFAB har beredningsansvar för:

- bolagsordningar för bolagen som ingår i HSFAB-koncernen
- ägardirektiv till bolagen som ingår i HSFAB-koncernen
- kommunfullmäktiges yttrande i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt innan beslut fattas i bolagen som ingår i HSFAB-koncernen

5.4 Bolagsstämma

Bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ och det är på stämman som ägaren utövar sitt rättsliga inflytande över bolaget enligt aktiebolagslagen. Detta innebär att tillämpliga styrdokument som kommunfullmäktige beslutat om, exempelvis bolagsordning och ägardirektiv, även ska antas på bolagsstämma för att bli rättsligt bindande för bolaget.

Årsstämma ska fastställa årsredovisningen (och i förekommande fall koncernredovisningen) och besluta om hur bolagets vinst eller förlust ska disponeras. Årsstämman ska även pröva frågan om ansvarsfrihet för styrelsen och verkställande direktören.

Stämmoombudet har till uppgift att företräda stadens eller HSFAB:s aktier i ärendena på stämman, enligt instruktion.

5.5 Bolagsstyrelser

Bolagsstyrelsernas huvuduppdrag är att säkerställa att målen i ägardirektivet nås, genom att bryta ner dem i affärsplaner och strategier.

Enligt aktiebolagslagen är det bolagsstyrelsen som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Till skillnad från kommunala förtroendemannauppdrag är styrelseuppdrag i bolagsstyrelser ett sysslomannauppdrag. Detta innebär att ledamoten förbinder sig att agera för bolagets bästa inom ramen för bolagsordningen och ägardirektivet. Till följd av dessa specifika förutsättningar och krav ska ledamöter i stadens bolagsstyrelser ha genomgått styrelseutbildning.

Bolagsstyrelserna ska årligen upprätta en arbetsordning för sitt arbete. Styrelsen rapporterar till HSFAB enligt utfärdade anvisningar (bolag som inte ingår i HSFAB-koncernen rapporterar till kommunstyrelsen).

Bolagsstyrelserna ska i VD-instruktion ange arbets- och ansvarsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören.

Bolagsstyrelserna i stadens helägda bolag ska vid rekrytering av VD samråda med HSFAB:s presidium. Beslut om anställning samt övriga frågor som rör VD:s anställningsförhållande beslutas av respektive bolagsstyrelse, efter samråd med VD i HSFAB.

6. Formella styrdokument

6.1 Bolagsordning

Bolagsordningen är det grundläggande styrdokumentet vid ägarstyrning och anger det kommunala ändamålet med verksamheten, det vill säga dess syfte och uppdrag samt de förutsättningar som gäller vid uppdragets utförande (de kommunala befogenheterna som gäller för respektive bolag). Utöver ett antal grundläggande regler för aktiekapital, styrelsesammansättning, räkenskapsår och vilka ärenden som ska förekomma på årsstämma, ska det anges att kommunfullmäktige ska få ta ställning innan ett kommunalt bolag fattar beslut som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

6.2 Ägardirektiv

Staden utövar styrning över sina bolag genom ägardirektiv. Som namnet antyder är ett ägardirektiv ett ensidigt riktat direktiv till bolaget från ägaren om dennes krav och förväntningar på bolaget.

Ägardirektiven för respektive bolag anger riktning, ramar och mål för det specifika bolaget, med utgångspunkt i det kommunala ändamålet, Helsingborg 2035, program för mandatperioden och stadens mål. Direktiven ska upprättas i samråd med bolagen för att dessa ska kunna ta ansvar för de uppgifter och mål som har lagts på dem. Antagna ägardirektiv utgör utgångspunkt för bolagens affärsplaner, strategier, budget och andra styrande dokument.

Ägardirektiven är strukturerade på likartat sätt för samtliga bolag med följande rubriker:

- Inledning
- Syfte och uppdrag
- Mål
- Ekonomi
- Rapportering och uppföljning
- Kommunfullmäktiges kontroll över verksamheten

- Beslut om ägardirektiv

För bolag som ägs eller där inflytande utövas tillsammans med andra ska liknande ägardirektiv upprättas i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållanden, verksamhetens art och omständigheter i övrigt.

6.3 Övriga styrdokument

Utöver de styrdokument som är tvingande för bolagen att anta ska bolagen känna till de övergripande styrdokument och policys som gäller för stadens verksamheter och verka för att dessa i tillämpliga delar följs och arbetas in i bolagets egna policys, direktiv och riktlinjer.

7. Uppföljning och rapportering

Verksamheten i de delägda bolagen direkt under Helsingborgs stad följs upp genom delårsrapporter, delårsbokslut och årsbokslut eller enligt överenskomna fastställda rutiner med respektive bolag. De helägda verksamhetsbedrivande dotterbolagen i HSFAB-koncernen¹ rapporterar beskrivande analyser och nyckeltal över bolagets målluppfyllelse och ekonomi. Målluppfyllelsen och bolagets ekonomi rapporteras per tertiäl i delårsrapporter, delårsbokslut och årsbokslut till styrelsen i HSFAB. Övriga hel- och delägda bolag i HSFAB-koncernen följs upp enligt instruktion från HSFAB.

7.1 Ägardialoger

Stadens informella styrning över bolagen sker i de flesta fall genom årliga ägardialoger. Dessa har som syfte att diskutera strategiskt viktiga frågor samt att följa upp ägardirektiven och i samband med detta överväga eventuell revidering av befintliga ägardirektiv.

Planeringsprocessen i de verksamhetsbedrivande dotterbolagen i HSFAB-koncernen inleds med ägardialoger mellan styrelsen i HSFAB och bolagsstyrelsernas presidier.

Ägardialog 1 (februari): Utgångspunkten för ägardialogen är stadens mål, planeringsförutsättningar för nästkommande år, bolagens nulägesbeskrivning, målluppfyllelse och ekonomi.

Ägardialog 2 (maj): Återkoppling från bolagen hur stadens mål ska nås. I dialog enas man om förslag till eller revidering av ägardirektiv, vilket kommunfullmäktige fattar beslut om vid dess junisammanträde.

Det åligger bolagsstyrelsernas presidier att löpande förankra utfallet av ägardialogerna i sina respektive styrelser. VD:arna i dotterbolagen ska hålla VD i HSFAB löpande informerad om sin verksamhet och om frågor av större vikt, för vidare rapportering till styrelsen i HSFAB.

¹ AB Helsingborgshem, Helsingborg Arena och Scen AB, Helsingborgs Hamn AB samt Öresundskraft AB

Beslutat av: Kommunfullmäktige i Helsingborg

Datum: 14 juni 2017, § 97

Dokumentet gäller för: Helsingborgs stads bolag

Dokumentansvarig: Avdelningen för juridik och administration vid stadsledningsförvaltningen

